

نقش آمریکا بعد پیمان ابراهیم و ورود جدید آمریکا در منطقه

دکترهای ترکی

دکترای روابط بین‌الملل و پژوهشگر روابط بین‌الملل

صلح آبراهام، نمونه یک الگوی دوستی و دشمنی است که بازیگران جهانی و منطقه‌ای در آن مشارکت دارند. پیام صلح آبراهام و عادی سازی روابط، پیامی فراتر از صلح توافق بود و صلح آبراهام، توافق نامه‌ای است که تاکنون با حمایت و میانجی‌گری آمریکا میان اسرائیل و کشورهای امارات، بحرین، مراکش و سودان به امضا رسیده است که رفته‌رفته، یک الگو شکل گرفت که با پاتک حماس به قلب و مغز رژیم صهیونیستی، معادلات دوستی و دشمنی برهم خورد و معیار جدیدی رقم زد که در آینده، نامعلوم خواهد شد.

مقدمه؛ چیستی تاریخ فلسطین و مسئله فلسطین

نگرش، مطالعه دقیق و واریسی تاریخ، همواره می‌تواند بسیاری از ناشناخته‌های حال و آینده را کمی روشن سازد. در این میان، اگر از حیث ژئوپلیتیکی به تاریخ فلسطین دقت کنیم، به مسئله فلسطین پی خواهیم برد. در زیر، به برخی از رویدادهای مهم این سرزمین می‌پردازیم و سپس به صلح آبراهام خواهیم پرداخت:

۱. فلسطین و ساکنین ابتدایی آن: مهاجرت قوم Pelest، سکنا گزیدن فرزندان سام (کنعانیان)، مهاجرت حضرت ابراهیم (ع) به این منطقه، به وجود آمدن تیره بنی اسرائیل (حضرت یعقوب) و مهاجرت آنها به مصر به دعوت برادرشان حضرت یوسف (ع)، بعثت حضرت موسی (ع) به پیامبری و بازگشتن به فلسطین.
۲. حکومت یهود در اورشلیم، به مدت ۷۰ سال (داوود و سلیمان)، از ۱۰۰۰ تا ۹۳۰ قبل از میلاد در آنجا بودند.
۳. حمله نبوکد نصر (بخت النصر) به اورشلیم و نابودی معبد یهودیان و اسارت و تبعید آنها به بابل در ۵۹۷ قبل از میلاد، صورت گرفت.
۴. رهایی یهودیان توسط کوروش از اسارت حکومت بابل در ۵۳۹ قبل از میلاد، روی داد.
۵. نفوذ یهودیان در پادشاهی هخامنشی و کشتار بیش از ۷۰ هزار ایرانی در دوران زمامداری خشایار شاه (عید پوریم)، بنا بر روایت‌های تاریخی.
۶. حمله امپراتوری روم به اورشلیم، در سال ۷۰ میلادی و ویرانی دوباره معبد یهودیان در آن زمان.
۷. گسترش مسیحیت در امپراتوری روم و شروع اختلافات و درگیری‌های مذهبی و کشتار متقابل یهودیان و مسیحیان از جمله کشتار مسیحیان در یمن به دست ذی نواس، حاکم یهودی روی داد.

۸. فتح اورشلیم به وسیله مسلمانان در ۶۳۵ میلادی اتفاق افتاد.

۹. جنگ‌های صلیبی، فتح و ظفرنهایی مسلمانان، در سال‌های (۱۰۹۵-۱۲۹۱) رخ دادند.

۱۰. یهودی ستیزی در اروپا مانند نظرات مارتین لوتر درباره یهودیان، در فرانسه واقعه دریفوس و هولوکاست، در جنگ جهانی دوم شکل گرفت.

۱۱. کنگره جهانی صهیونیسم در ۱۸۹۷ توسط تئودور هرتزل که شاهد یهودی ستیزی در اروپا بود.

۱۲. استقبال اروپاییان از ایده هرتزل برای اخراج یهودیان از اروپا و استفاده آنها از موقعیت جنگ جهانی اول برای یهودی سازی فلسطین طی ۱۹۲۰ تا ۱۹۴۸ که تحت قیمومیت انگلستان بود (اعلامیه بالفور توسط انگلیس).

۱۳. مبارزات آزادی بخش فلسطینیان ۱. علیه انگلیسی‌ها که به یهودی سازی مشغول بودند؛ مانند عزالدین قسام. ۲. مبارزات ناسیونالیستی و مارکسیستی علیه موجودیت اسرائیل بعد از ۱۳۴۸ که به پیمان اسلودر ۱۹۹۳ منجر شد و نتیجه ای نداشت. ۳. مبارزات اسلام گرایانه و به وجود آمدن گروه‌های حماس و جهاد که متأثر از انقلاب اسلامی و پیروزی‌های مقاومت و حزب الله در لبنان بودند.

۱۴. پیشنهاد ایران که مبتنی بر یک رفاندوم سراسری در بین ساکنین اصلی فلسطین است.

۱۵. صلح آبراهام.

ترامپ و چالش رویای آمریکایی

چنین به نظر می‌رسد که دوران ترامپ را می‌توان ورود دوباره آمریکا به غرب آسیا دانست. با روی کار آمدن دونالد ترامپ، رویکرد سیاست خارجی آمریکا، عصر جدیدی را تجربه کرد و فضای گفتمانی دولت آمریکا،

رویکردی را در پیش گرفت (جوادیان و همکاران، ۱۴۰۱: ۷۲).

به باور محققان، بنیادهایی را که سیاست خارجی آمریکا برای هژمونی در جهان بر مبنای آن پی‌ریزی شده بود را با چالش روبه‌رو کرد. دولت ترامپ، در ابعاد چندجانبه‌گرایی شامل کنار گذاشتن حقوق بین‌الملل و پی‌ریزی یک جانبه‌گرایی، اصلاح نفتا، خروج از توافق نامه آب و هوایی پاریس، توافقنامه ترانس پاسیفیک و برجام، بازبینی در ائتلاف، اتحادها و تعهدات نظامی، بی‌اعتنایی به ارزش‌های اقتصادی لیبرال، بازبینی در تعهدات امنیتی هند و اقیانوس آرام، در ظاهر رویایی آمریکایی بود که وی بر آنها تأکید داشت اما در عمل، به شکست‌هایی منجر شد.

الگوهای دوستی و دشمنی؛ معامله قرن یا صلح آبراهام نمونه دیگر رویایی آمریکایی در دوران ترامپ، تحول روند منازعه اعراب و اسرائیل شد. وی طرح اول خود را که مطرح کرد، معامله قرن خواند که به نتیجه دلخواه آنان نرسید اما این طرح به دلایل متعددی از جمله یک جانبه بودن، عدم توجه به مطالبات طرف فلسطینی، تضاد با طرح‌های بین‌المللی، مخالفت‌های منطقه‌ای و جهانی، با شکست روبه‌رو گردید که پس از شکست صلح آبراهام، به عنوان طرح جدیدی مطرح شد که در ظاهر دنبال عادی‌سازی روابط بود اما در نهایت سعی داشت که رژیم صهیونیستی را از انزوا خارج سازد که تاکنون میان اسرائیل و کشورهای امارات متحده عربی، بحرین، سودان و مراکش به امضا رسیده است که ابعاد این طرح را آشکار می‌سازد و نمونه آخر آن، ورود عربستان به این طرح بود که با پاتک حماس به قلب و مغز اسرائیل، به نوعی این

معادلات برهم زده شد (بابایی و میریوسفی، ۱۴۰۱: ۷۳). در واقع، طرح‌های این چنینی منجر به الگوهای دوستی و دشمنی طی تاریخ شده است و مصداق آن را می‌توان صلح آبراهام دانست.

در واقع، الگوهای دوستی و دشمنی را زمانی می‌توان به بهترین وجه فهمید که تحلیل از سطح منطقه آغاز شود و بازیگران جهانی از یک طرف و متغیرهای داخلی را از طرف دیگر در برگیرد. این الگوی ویژه که کی از چه کسی می‌ترسد یا چه کسی را دوست دارد، عموماً از سطح سیستم وارد نمی‌شود بلکه با ترکیبی از تاریخ سیاست و شرایط مادی به صورت درونی در سطح منطقه تولید می‌شود (بوزان و ویور، ۱۳۹۸: ۵۸). می‌توان گفت صلح آبراهام، نمونه این الگوی دوستی و دشمنی است که بازیگران جهانی و منطقه‌ای در آن مشارکت دارند. پیام صلح آبراهام و عادی‌سازی روابط، پیامی فراتر از توافق صلح آبراهام، توافق نامه‌ای است که تاکنون با حمایت و میانجی‌گری آمریکا میان اسرائیل و کشورهای امارات، بحرین، مراکش و سودان به امضا رسیده است و این کشورها از راه این توافق نامه، به عادی‌سازی روابط خود با رژیم صهیونیستی پرداخته‌اند. امارات متحده عربی به عنوان اولین امضاکننده این توافق، هدف از آن را جلوگیری از الحاق کرانه باختری به رژیم صهیونیستی که در معامله قرن مطرح شده بود، عنوان نمود (بیژن، ۱۳۹۹). اما سؤال اینجا است که چگونه می‌توان شاهد ردپای ایالات متحده آمریکا در منطقه بود؟ شاید بتوان گفت با پیروزی مقاومت در سوریه و ماندن بشار اسد از یک سو و گرایش جدی و هم‌سویی ایران و عراق با هم باتوجه به هزینه‌های گزافی که آمریکا در عراق داشت و نیز شکست دموکراسی در افغانستان از سوی دیگر،

می توان شاهد بود که آمریکا به منطقه ورود پیدا کند و با شوک مغزی که حماس برای صهیون ها ایجاد کرد، این سؤال مطرح می شود که آیا محور مقاومت باید همچنان روزبه روز نسبت به قبل قوی تر شود یا نه؟ این سؤال برای کشورهایایی که ته مانده ای تمدنی دارند، از جمله مصر، ترکیه و عربستان حائز اهمیت بوده است و الگوهای دوستی و دشمنی منطقه ای، شاید شاهد رویارویی سیاسی، فرهنگی و حتی نظامی شوند البته ناگفته نماند که الگوی دوستی و دشمنی جهانی که چین و آمریکا است را باید در نظر گرفت. چین بزرگ ترین قراردادهای تجاری را با عربستان، امارات و حتی رژیم صهیونیستی داشته است و این مهم، بی شک خوشایند واشنگتن نخواهد بود و چنین به نظر می رسد بعد از صلح آبراهام و با ضربه فنی اسرائیل، با ترکیبی از شرایط مادی، الگوی دوستی و دشمنی جهانی را در منطقه شاهد باشیم و فرقی ندارد که معامله قرن باشد یا صلح آبراهام، مهم سیطره قدرت است با هر عنوانی.

منابع

اصل جوادیان، محمدرضا. قربانی، ارسال و طباطبائی پناه، سید علی. (۱۴۰۱). تأثیر سیاست های دونالد ترامپ بر جایگاه رویای آمریکایی. فصلنامه علمی تحقیقات سیاسی و بین المللی، ۱۴(۵۰)، ۷۱-۸۵. بابایی، محمد و میریوسفی، میرعلی. (۱۴۰۱). تأثیر پیمان صلح آبراهام بر مجموعه امنیتی منطقه ای خاورمیانه. فصلنامه مطالعات فرهنگ دیپلماسی، (۱)، ۷۰-۹۲.

بیژن، عارف. (۱۳۹۹). بررسی توافقنامه اسرائیل - امارات متحده عربی و پیامدهای آن برای ایران. آدرس: www.css.ir.

بوزان، باری، ویور، الی. (۱۳۹۸). مناطق و قدرت ها، (قهرمان پور، رحمن متجم)، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.